

ЦЕНТР
ГРОМАДСЬКОГО
ЗДОРОВ'Я

ЩОМІСЯЧНИЙ ДАЙДЖЕСТ НОВИН

ВЕРЕСЕНЬ 2023

ЦЕНТР ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я ОТРИМАВ ПРЕМІЮ "КОСНОН", ПРИСВЯЧЕНУ БОРОТЬБИ З ТУБЕРКУЛЬОЗОМ

У Нью-Йорку відзначили переможців та переможниць щорічної премії "Kochon" 2022-2023, що присуджується медичним працівникам й працівницям за їхню важку працю у боротьбі з туберкульозом.

Нагородження відбулося на засіданні високого рівня з питань туберкульозу в межах 78-ої Генеральної Асамблеї ООН.

Переможців обрала незалежна комісія за зусилля, стійкість і хоробрість у наданні протитуберкульозних послуг людям України під час війни. Ними стали:

- Центр громадського здоров'я МОЗ України та завідувачка відділу управління та протидії туберкульозу ЦГЗ Яна Терлеєва;
- завідувачка КНП "Чернігівський обласний медичний центр соціально значущих та небезпечних хвороб" ЧОР Жанна Карпенко;
- КНП "Фтизіопульмонологічний медичний центр Херсонської обласної ради".

"До повномасштабного вторгнення росії Україна впевнено впроваджувала інноваційні рішення для боротьби з туберкульозом та посідала у цьому напрямку лідируючі позиції серед країн Східної Європи та Центральної Азії. За півтора року повномасштабної війни ми потроїли наші зусилля. Нам вдалося ухвалити новий закон про подолання туберкульозу, першим затвердити новий стандарт медичної допомоги відповідно до

рекомендацій ВООЗ, впровадити нові ліки та інноваційні короткі схеми, зокрема VPrL, перейти на швидку діагностику, впровадити нову електронну систему обліку хворих, налагодити контакт з понад 40 країнами, куди виїхали українці”, — заявила під час своєї промови завідувачка відділу управління та протидії туберкульозу Центру громадського здоров'я Яна Терлеєва.

Вона наголосила, що українська проти-туберкульозна служба сьогодні готова приймати будь-які виклики — вона функціонує й адаптувалась до нових реалій. Також Яна Терлеєва подякувала партнерам — Фонду Кочон, Партнерству Stop TB, ВООЗ, Глобальному фонду для боротьби зі СНІД, туберкульозом та малярією, USAID, урядам інших країн, TB People Ukraine та іншим — за віру й підтримку.

УХВАЛЕНО ПОЛІТИЧНУ ДЕКЛАРАЦІЮ З ПИТАНЬ БОРОТЬБИ З ТУБЕРКУЛЬОЗОМ

У вересні цього року глави держав зібралися у Нью-Йорку на нараді високого рівня Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй з туберкульозу (ТБ), прагнучи прискорити зусилля щодо ліквідації ТБ.

Нарада високого рівня з ТБ є найважливішим і безпрецедентним кроком уперед для урядів та всіх партнерів, які беруть участь у боротьбі з туберкульозом.

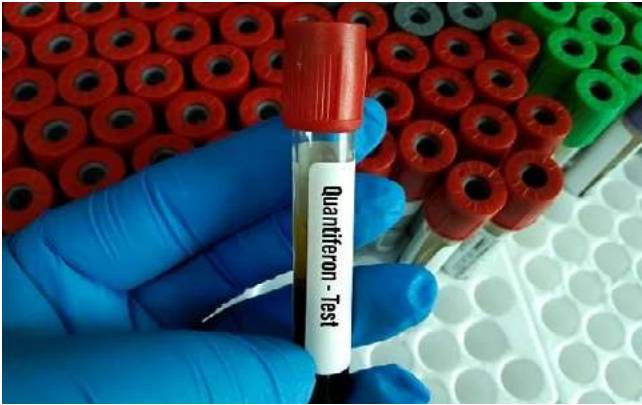
Від української національної делегації взяла участь завідувач відділу протидії ТБ Центру громадського здоров'я Яна Терлеєва.

За підсумком наради високого рівня Генасамблеї ООН з туберкульозу було ухва-

лено [Політичну декларацію з ТБ](#), яка сприятиме зміцненню заходів щодо ліквідації ТБ та нарощуванню інвестицій у цій сфері, а також порятунку мільйонів життів.

Нові цілі боротьби з епідемією туберкульозу, які включені до Політичної декларації, на найближчі п'ять років включають охоплення 90% людей послугами з профілактики та лікування туберкульозу з використанням рекомендованого ВООЗ експрес-тесту, надання соціальних пільг усім хворим, ліцензування як мінімум однієї нової вакцини та посилення фінансування із виділенням коштів на дослідження.

ДЕРЖАВА УПЕРШЕ ВПРОВАДЖУЄ ІННОВАЦІЙНІ КВАНТИФЕРОНОВІ ТЕСТИ ДЛЯ ВИЯВЛЕННЯ ТУБЕРКУЛЬОЗНОЇ ІНФЕКЦІЇ

З метою подолання туберкульозу в Україні необхідне зміщення акцентів від лікування до профілактики, основою якої є діагностика та лікування туберкульозної інфекції.

Для того, щоб не допустити розвитку активного туберкульозу, рекомендовано проводити виявлення ТБ-інфекції та призначати профілактичне лікування. Одним з інноваційних методів виявлення ТБ-інфекції, що рекомендовані ВООЗ та тільки розпочинають впроваджуватись в Україні в межах державних ініціатив, є тести на визначення вивільнення гамма-інтерферону (квантиферонові тести).

В умовах повномасштабної війни проти України з метою розширення доступу до сучасних, швидких та інформативних методів діагностики ТБ-інфекції, Центром громадського здоров'я за сприяння МОЗ України було закуплено за кошти Глобального фонду для боротьби із СНІДом, туберкульозом та малярією "Прискорення прогресу у зменшенні тягаря туберкульозу та ВІЛ-інфекції в Україні" 101 упаковку квантиферонових тестів та витратні матеріали, розраховані для діагностики близько 1000 людей.

З вересня 2023 року обстеження за допомогою цих тестів вже доступне на базі регіональних Центрів контролю та профі-

лактики хвороб у перших 9 пілотних областях: Вінницькій, Дніпропетровській, Запорізькій, Київській, Кіровоградській, Тернопільській, Хмельницькій, Черкаській та м. Київ.

З 2024 року планується закупівля таких тестів для всієї України.

Важливо забезпечити інформування про доступність методу, організувати забір крові для виявлення ТБ-інфекції та скерувати матеріал до Центру контролю та профілактики пілотних регіонів.

ВООЗ рекомендує дві широкі популяції ризику, які відповідають вищезазначеним критеріям для систематичної оцінки придатності та надання ПЛТ.

1. Особи з підвищеним ризиком прогресування від інфекції до активного ТБ:
 - особи, які живуть із ВІЛ;
 - особи з ознаками силікозу та/або антракосилікозу;
 - діти та дорослі, які отримують лікування імуносупресантами, препаратами анти-ФНП-а, гемодіаліз, перитонеальний діаліз, готуються до трансплантації органів чи кісткового мозку.
2. Особи з підвищеною ймовірністю захворювання на ТБ:
 - діти віком до 5 років, які мали контакт з особою з бактеріально підтвердженим випадком легеневого ТБ;
 - діти віком від 5 років та дорослі, які мали контакт з особою з бактеріально підтвердженим випадком легеневого ТБ

В умовах тривалої виснажливої війни проти України експерти прогнозують погіршення епідеміологічної ситуації з туберкульозом, тому важливо докласти всіх зусиль для запобігання, адже ми разом будемо здоровою нацією!

Детальніша інформація за [посиланням](#).

БОРОТЬБА З ТУБЕРКУЛЬОЗОМ

В Україні профінансують з держбюджету послуги із супроводу пацієнтів з чутливим та мультирезистентним туберкульозом. 12 млн грн з бюджету виділено у межах програми "Громадське здоров'я та заходи боротьби з епідеміями". Проведення тендеру та закупівлю послуг медико-психосоціального супроводу пацієнтів з туберкульозом коштом держбюджету проводить Центр громадського здоров'я. Подробиці — на [сайті](#) ЦГЗ.

В Івано-Франківській області відбулась робоча нарада керівників регіональних фтизіопульмонологічних медичних центрів щодо розвитку протитуберкульозної допомоги. Начальниця відділу управління та протидії туберкульозу Центру громадського здоров'я Яна Терлеєва представила основні здобутки національної туберкульозної програми у 2023 році, окреслила подальші пріоритетні напрями роботи, перспективи розвитку кадрового потенціалу. Деталі зустрічі — на [сайті](#) Центру громадського здоров'я.

9 ВЕРЕСНЯ — ДЕНЬ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ

9 вересня 2023 року у Києві на Контрактовій площі відбувся фізкультурно-оздоровчий захід "День фізичної культури та спорту України". Серед спортивних локацій та активностей заходу було організовано "Містечко здоров'я".

На локації можна було перевірити показники здоров'я, які впливають на виникнення серцево-судинних захворювань, інсультів зокрема:

- виміряти артеріальний тиск
- рівень глюкози крові
- оцінити легеневу функцію та виміряти рівень CO₂.
- отримати консультацію щодо корекції способу життя: як кинути курити, як правильно харчуватись тощо.

Гості також могли укласти почесний договір про обіцянку притримуватись засад здорового способу життя, отримати корисні роздаткові матеріали, які допоможуть підтримати здоров'я, та "шпаргалку" з готовим тренуванням.

У заході взяли участь: спортсмени, тренери спортивних федерацій; чемпіони та призери Олімпійських та Всесвітніх ігор; почесні гості; експерти у сфері громадського здоров'я та лікарі.

ТОБІ ПОТРІБНО РУХАТИСЬ: 7 ПРОСТИХ ВПРАВ НА ОСНОВНІ ГРУПИ М'ЯЗІВ

Малорухливий спосіб життя підвищує ризик інсульту та інших серцево-судинних захворювань. Для підтримки належної фізичної активності та профілактики цих хвороб необхідно додати у свою рутину не лише аеробну активність, а й зміцнювальні вправи

на основні групи м'язів. У День фізичної культури і спорту, який відзначався 9 вересня, ділимося 7 простими вправами на пропрацювання основних груп м'язів.

За посиланням <https://bit.ly/45wOXmC> ви знайдете орієнтовний комплекс, але пам'ятайте, що виконувати щодня одні й ті ж вправи не варто. Рухова активність має бути різноманітною. Час обирати здоров'я!

ЯК ЗАНЯТТЯ СПОРТОМ ПОКРАЩУЄ ВАШ ПСИХОЕМОЦІЙНИЙ СТАН ТА ЗМІЦНЮЄ ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я?

"Заняття спортом допомагає мені розслабитись та відволіктись від проблем" – знайомо? Аеробне та анаеробне фізичне навантаження (ходьба, біг, їзда на велосипеді, гра в теніс, фітнес-тренування вдома тощо) є корисним не тільки для вашого фізичного, а й для психічного здоров'я. Недарма кажуть "У здоровому тілі здоровий дух". Які біохімічні процеси лежать в основі гарного настрою після фізичних активностей, які види спорту корисні для психічного здоров'я, а також які рекомендації дають медики, читайте на нашому сайті: <https://bit.ly/3R9BZYA>.

ЯК ЛІКАРЯМ СПІЛКУВАТИСЬ З БАТЬКАМИ, ЯКІ ВІДМОВИЛИСЬ ВАКЦИНУВАТИ ДІТЕЙ ПРОТИ КОРУ

Шановні лікарі, Міністерство охорони здоров'я та Центр громадського здоров'я дякують Вам за сумлінну працю, внесок у систему охорони здоров'я та бережне ставлення до пацієнтів.

Зараз в Україні високий ризик спалаху кору. За вісім місяців 2023 року в Україні на кір захворіли 43 людини — це учетверо більше, ніж за весь минулий рік. Випадки кору реєструвалися в 11 регіонах країни: Тернопільська (11), Хмельницька області та м. Київ (по 6), Львівська (5), Вінницька, Волинська та Харківська області (по 3), Київська та

Рівненська області (по 2), Закарпатська та Чернігівська області (по 1). Летальних випадків зареєстровано не було.

За вакцинальним статусом: 5 хворих (11,6%) не були вакциновані проти кору, 11 хворих (25,6%) не мали даних про вакцинацію, 11 хворих (25,6%) мали дані про 1 щеплення проти кору та 16 хворих (37,2%) мали дані про 2 щеплення проти кору.

Питання охоплення щепленнями осіб, які їх ще не отримали, залишається на порядку денному. На жаль, є батьки, які відмовляються щеплювати своїх дітей через брак інформації про вакцинацію та небезпеку захворювання,

релігійні переконання, дезінформацію тощо. Все це становить загрозу для здоров'я їхніх дітей та оточення, зокрема в дитячих освітніх закладах.

Пропонуємо вашій увазі скрипти для комунікації з батьками, які відмовляються від вакцинування дітей. Вони допоможуть переконати пацієнтів у необхідності вакцину-

вання та покращити ситуацію в регіонах, створюючи колективний імунітет.

Сподіваємось, що скрипти стануть вам в пригоді й у подальшій вашій роботі з громадянами для покращення комунікації щодо вакцинації проти кору.

Скрипти можна завантажити на сайті [Центру громадського здоров'я](#).

САТШ-UP КАМПАНІЯ З ВАКЦИНАЦІЇ ДІТЕЙ ПРОТИ КОРУ

Фахівці Центру громадського здоров'я здійснили візити до [Вінницького](#) і [Хмельницького](#) обласних центрів контролю та профілактики хвороб, до [Львівського](#), [Івано-Франківського](#) та [Одеського обласного](#) ЦКПХ. Метою візитів стало обговорення забезпечення координації проведення "наздоганяючої вакцинації" дітей проти кору, епідемічного паротиту та краснухи.

#ЗАХИСТИСЕРЦЕ: В УКРАЇНІ СТАРТУВАВ МІСЯЦЬ ТУРБОТИ ПРО СЕРЦЕ

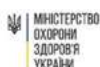

**29 вересня —
Всесвітній день серця**

Подбай про серце!

Якщо відчуваєш, що серце б'ється не в такт, нерівномірно, «з переборами» — звернись до свого лікаря.

#ЗахистиСерце

Всесвітній день серця, який відзначили 29 вересня, став початком місяця турботи про здоров'я серця в Україні. У регіонах відкрились "Містечка здоров'я" з метою промоції профілактики та можливості раннього виявлення серцево-судинних захворювань.

Як зазначив заступник міністра, головний державний санітарний лікар України Ігор Кузін, на одній з таких локацій від Центру громадського здоров'я на Центральному вокзалі Києва, наступні роки кількість інфарктів буде лише зростати.

"Цьогоріч Всесвітній день серця проходить під гаслом #ЗахистиСерце, вкотре важливо нагадати, що найкращий захист для здоров'я нашого серця, — це корекція способу життя та своєчасне звернення до лікаря", —

засначила завідувачка відділу профілактики неінфекційних захворювань Центру громадського здоров'я Ірина Сорока.

Протягом місяця у кожній області Центри контролю та профілактики хвороб проводитимуть виїзні сесії здоров'я у громадах – у "Містечках здоров'я" працюватимуть лікарі, психологи та вакцинальні бригади. На заходах або під час виїзду ЦКПХ до громад кожна людина може пройти первинну діагностику та отримати рекомендації щодо подальшого лікування.

Детальна інформація про заходи у різних містах оприлюднена на сайтах Центрів контролю та профілактики хвороб. На такій локації у приміщенні Центрального вокзалу Києва для охочих також провели тренінг з серцево-легеневої реанімації з використанням дефібрилятора. Детальна інформація про захід – на сайті ЦГЗ: <https://bit.ly/3QbmHBJ>.

Більше інформації про профілактику серцево-судинних хвороб читайте тут: <https://bit.ly/464L5ue>.

ЩО МАЄ БУТИ У ВІЙСЬКОВІЙ АПТЕЧЦІ: ВНЕСЕНО ЗМІНИ ДО ПЕРЕЛІКУ

Нещодавно було зроблено важливий крок до покращення медичної допомоги військовим. Були внесені зміни до переліку лікарських засобів та медичних виробів, які повинні бути в складі аптечок медичних.

Так, антибактеріальний препарат, обов'язковий для аптечок, — ципрофлоксацин 500 мг — було замінено на моксифлоксацин 400 мг. Це дозволить при отриманні поранень проводити профілактику інфекційних ускладнень поранень на догоспітальному етапі відповідно до сучасного [Стандарту надання медичної допомоги](#).

Відповідно до Стандарту, при очікуваній затримці з наданням хірургічної допомоги на понад 3 години одноразово використовують моксифлоксацин 400 мг перорально. Але в

інших випадках потрібно використовувати цефазолін 2 г або інші антибактеріальні препарати, передбачені відповідним [Стандартом](#).

В УКРАЇНІ ЗАПУСТИЛИ ПІЛОТНУ ПРОГРАМУ НОВОГО ІН'ЄКЦІЙНОГО МЕТОДУ ДОКОНТАКТНОЇ ПРОФІЛАКТИКИ ВІЛ

Центром громадського здоров'я МОЗ України у партнерстві з Альянсом громадського здоров'я та ГО "Альянс. Глобал" запроваджено в Україні пілотну дворічну програму нового ін'єкційного методу доконтактної профілактики ВІЛ тривалої дії — CAB-LA.

Ін'єкційний каботегравір тривалої дії (CAB-LA) — це інгібітор перенесення ланцюга інтегрази. Його призначають людям, які мають підвищений ризик інфікування ВІЛ. Каботегравір вводиться внутрішньом'язово. Переваги ін'єкційної ДКП у тому, що вона дає можливість спростити схему прийому препарату, адже схема пероральної ДКП вимагає щоденного прийому або прийому

за потребою.

У межах пілотного проекту передбачається залучення 100 чоловіків, які мають секс з чоловіками (ЧСЧ), у Києві

та Львові протягом двох років. Одну ін'єкцію каботегравіру буде достатньо робити один раз на два місяці. Перші клієнти отримують CAB-LA вже у грудні 2023 року.

Україна стала першою країною у Центральній та Східній Європі та Центральній Азії, яка отримала таку унікальну можливість для профілактики ВІЛ серед ключових груп населення.

У межах реалізації проєкту 12–13 вересня відбувся тренінг з впровадження ін'єкційного каботегравіру тривалої дії (CAB-LA) як ДКП в Україні. На заході Ольга Гвоздецька, в.о. генерального директора Центру громадського здоров'я, зазначила, що це — безпрецедентна можливість для України приєднатися до переліку країн, які отримали доступ до CAB-LA. *"Ми досить прогресивні і готові до інновацій, навіть в умовах воєнного стану"*, — заявила вона.

КООРДИНАЦІЯ ЛІКУВАННЯ ВІЛ-ІНФЕКЦІЇ У ДІТЕЙ

У Києві 20-21 вересня за організації Центру громадського здоров'я відбулася робоча зустріч фахівців дитячих регіональних закладів охорони здоров'я, які надають допомогу дітям з ВІЛ-інфекцією.

На заході за участю лікарів-педіатрів та лікарів-інфекціоністів, розглянули чинні норми щодо профілактики та лікування ВІЛ-інфекції у дітей (стандарти медичної допомоги "ВІЛ-інфекція" та "ППМД" (профілактика передачі від матері до дитини)).

Крім того, під час зустрічі визначили й обговорили основні проблеми й системні бар'є-

ри у початку антиретровірусної терапії (АРТ), утриманні в лікуванні, клініко-лабораторному обстеженні педіатричної групи пацієнтів. Ольга Климова, лікарка-інфекціоністка Центру громадського здоров'я, розповіла про виконання основних показників Державної стратегії у сфері протидії ВІЛ-інфекції за 7 місяців 2023 року.

За результатами зустрічі розроблено короткостроковий план з поліпшення послуг з АРТ, лабораторного обстеження та утримання в лікуванні.

РОБОЧА ЗУСТРІЧ ЩОДО ПРОТИДІЇ ВІЛ-ІНФЕКЦІЇ

14 вересня 2023 року було проведено робочу зустріч лікарів сайтів надання антиретровірусної терапії (АРТ) Черкаської області щодо покращення координації у сфері протидії ВІЛ-інфекції.

"На Черкащині 98% від усієї диспансерної групи отримує антиретровірусну терапію — це — одне з найкращих досягнень в Україні, — розповідає Андрій Білець, фахівець з управління та протидії ВІЛ-інфекції ЦГЗ. Також вагомим

досягненням стало збільшення обсягів тестування на ВІЛ-інфекцію — за останні пів року протестовано понад 48 000 осіб, що на 23% більше від аналогічного періоду 2022 року, та виявлено 174 нових випадки ВІЛ-інфекції. Зокрема, було збільшено тестування на ВІЛ ключових груп на 120% у порівнянні з аналогічним періодом 2022 року, тестування з ініціативи медичного працівника — на 51%".

СЕЗОН ГРИПУ 2023/2024 У КИЄВІ ВІДБУВСЯ ТРЕНІНГ ДЛЯ ЕПІДЕМІОЛОГІВ ТА ВІРУСОЛОГІВ

У Києві за участю фахівців Центру громадського здоров'я та представників ВООЗ відбувся тренінг для мережі епідеміологів та вірусологів, які беруть участь у рутинному та дозорному епіднагляді за грипом в Україні.

На заході його учасники оновили знання щодо епіднагляду за грипом у нашій країні, проаналізували минулий сезон захворювання та озвучили прогнози на 2023-2024 роки. Крім того, епідеміологи та вірусологи ознайомилися з електронною системою епіднагляду за грипом. Детальніше дізнавайтеся на [сайті](#) ЦГЗ.

ЦГЗ ВІДВІДАВ ДОЗОРНІ З ЕПІДНАГЛЯДУ ЗА ГРИПОМ РЕГІОНИ

Представники Центру громадського здоров'я відвідали регіони, які визначені як дозорні з епіднагляду за грипом в Україні: Вінницьку, Дніпропетровську, Запорізьку, Кіровоградську, Львівську, Одеську, Рівненську, Сумську, Харківську, Чернівецьку,

Чернігівську області та місто Київ. Основна мета цих візитів — організаційно-методична допомога закладам охорони здоров'я, що визначені для здійснення дозорного епіднагляду за грипом. Подорож: <https://bit.ly/3rMMOW6>.

ВЕБІНАРИ ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я

11 вересня о 14:00 Центр громадського здоров'я провів вебінар на тему "Самогубства: проблематика, міфи, запобігання та алгоритм реагування". Подивитися його можна на нашому [YouTube](#).

18 вересня о 12:00 відбулася онлайн-лекція на тему "Емоційна чутливість та вразливість у часи криз". Ознайомлюйтеся з нею за лінком: <https://bit.ly/45nlyLP>.

ПРОФІЛАКТИКА ІНФЕКЦІЙ ТА ІНФЕКЦІЙНИЙ КОНТРОЛЬ

22 вересня о 10:00 Центр громадського здоров'я провів вебінар за темою: "Дотримання вимог епідемонгляду при гнійно-запальних інфекціях ран у поранених внаслідок бойових дій". Ознайомлюйтеся з ним за лінком: <https://bit.ly/45uNJIL>.

27 вересня о 14:00 відбувся вебінар на тему "Мінімальні вимоги з профілактики інфекцій та інфекційного контролю відповідно до переліку зобов'язань надавача медичних послуг за програмою медичних гарантій". Переглянути його можна за посиланням: <https://bit.ly/3Mlq6M7>.

ЗАМІСНА ПІДТРИМУВАЛЬНА ТЕРАПІЯ

19 вересня о 12:00 відбулася онлайн-лекція на тему "Стоматологічний статус осіб, що приймають замісну підтримувальну терапію: управління ризиками". Перегляньте її за лінком: <https://bit.ly/46lqg7R>.

